

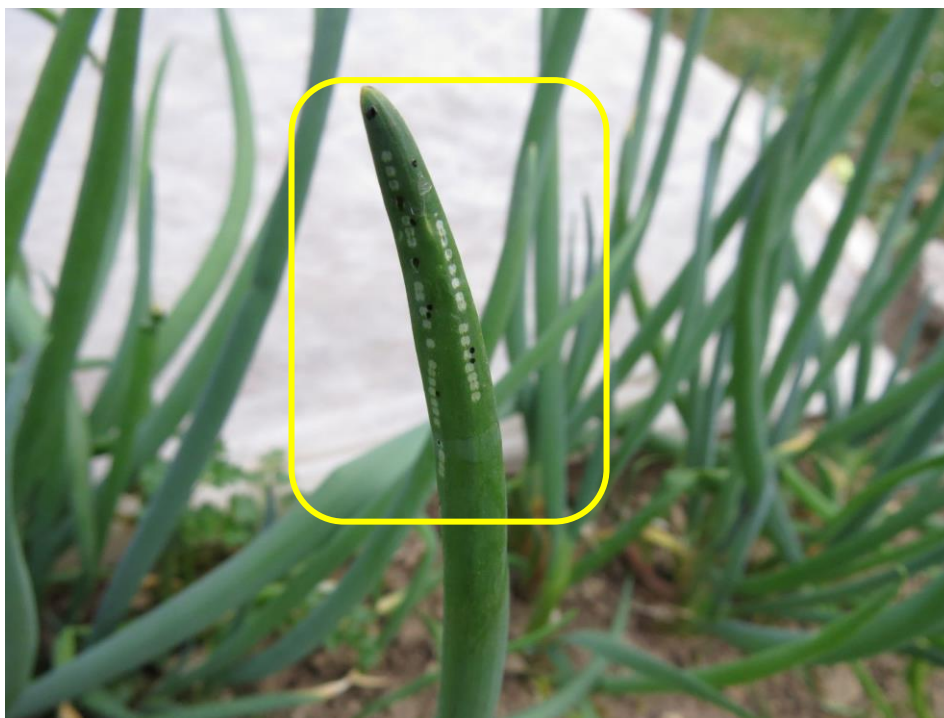
Celje, 13.04.2020

VARSTVO ČEBULNIC

Pri spremljanjih posevkov čebule, česna, šalotke, pora in drobnjaka v zadnjih dneh smo v posameznih posevkih zabeležili pojav porove zavrtačke (*Phytomyza* (sin. *Napomyza*) *gymnostoma*). Porova zavrtačka je vsakoletna nadloga v čebulnicah, škoda pa nastane, ko se ličinke (žerke) zavrtajo v liste rastlin in v njih delajo rove. Na prizadetih rastlinah čebule in česna se listi zvijajo, krotovičijo in polegajo, žerke pa potujejo po notranji strani listov navzdol (proti čebulici). Poškodovani listi so pogosto površinsko razbrazdani in na čebulicah se pogosto pojavijo razpoke. Znamenja na napadenem česnu so pogosto manj izrazita kot na čebuli. Žerke lahko prehajajo iz lista na list, vendar vedno ostanejo na zunanjih listih. Listi običajno od konjic navzdol rumenijo in se sušijo. Napadene rastline slabše rastejo in lahko tudi propadejo. Mesta poškodb so pogosto tudi vstopna mesta za različne bakterije ali glive, ki vplivajo na naknadno gnitje čebule, česna, ... Škoda zaradi gnitja je pogosto še večja kot zaradi napada same porove zavrtačke. Žerke porove zavrtačke nikoli ne poškodujejo srčnih listov.

Na poru rovov, ki jih v listih vrtajo žerke prve ali druge generacije, med rastjo pogosto sploh ne opazimo. Da je naš por napadel ta škodljivec pogosto opazimo šele ob spravilu, saj na bazalnem delu rastline vidimo razpoke, med čiščenjem pa najdemo rjavkaste rove in pogosto tudi bube. Pogosto je potrebno zavreči kar precejšen delež zunanjih listov.

Na let tega nevarnega škodljivca čebulnic nas opozorijo drobne bele pikice, nanizane v vrsto, ki jih opazimo na konicah oziroma običajno na zgornji tretjini listov. Znamenja nastanejo zaradi poškodb, ki jih odrasli osebk zavrtačke na listih povzročijo med dopolnilnim hranjenjem pred odlaganjem jajčec. Samice namreč z ostro leglico predrejo povrhnjico in v nastalo luknjico vdre zrak. Mesta vbodov so zato vidna kot drobne srebrne pike.

Slika 1: Pojav porove zavrtačke zaznamo po svetlih, v vrsto nanizanih, vbodih na listih (foto: I. Škerbot)

Porova zavrtačka ima dva rodova letno. Muhe prvega rodu na našem območju običajno pričnejo letati konec marca oziroma v začetku aprila (odvisno od vremenskih razmer). Let zavrtačke traja približno mesec dni, v hladnejših letih in na hladnejših območjih pa lahko traja tudi dlje. Odrasli osebk porove

zavrtalke so veliki od 4 do 5 mm. Samice po dopolnilnem hranjenju v listno tkivo odlagajo jajčeca iz katerih se v nekaj dneh izležejo umazano bele, od 5 do 8 mm dolge žerke (ličinke) brez nog in glave. Ličinke se po končanem razvoju zabubijo. Bube so rdeče rjave do temno rjave barve in sodčkaste oblike. Dolge so od 3,5 do 4 mm.

Slika 2: Ličinke (žerke) porove zavrtalke se zavrtajo v liste rastlin in v njih delajo rove (foto: I. Škerbot)

Drugi rod porove zavrtalke se običajno pojavi konec avgusta in v septembru. Po nekaterih podatkih lahko muhe drugega rodu letajo še celo v drugi polovici oktobra. Porova zavrtalka prezimi v stadiju bube.

Zatiranje

Za zmanjševanje škode, ki jo povzroča porova zavrtalka, je pomembno izvajanje različnih preventivnih ukrepov, saj je izbor insekticidov zelo omejen.

Za manjše površine je najprimernejši ukrep prekrivanje posevkov z različnimi prekrivkami (vrtnarske koprene, protiinsektne mreže). Seveda moramo prekrivke namestiti pravočasno, kar pomeni, da moramo posevke prekriti pred naletom porove zavrtalke oziroma najkasneje takrat, ko se začne let muhe in pred odlaganjem jajčec (zelo pomembno je, da nalet opazimo pravočasno!). Ker na ta način preprečimo odraslim osebkom dostop do rastlin, posredno preprečimo škodo, ki bi jo povzročile žerke. Posevki morajo biti prekriti do konca leta muhe.

Učinkovit ukrep je tudi izbira kasnejšega roka sajenja – setev ali saditev čebule, pora,... po obdobju leta prvega rodu porove zavrtalke, saj se tako izognemo napadu tega škodljivca.

Z izvedbo higienskih ukrepov (odstranjevanje in uničenje napadenih rastlin) pripomoremo k zmanjšanju populacije ter k manjšemu vplivu škodljivca v naslednjem letu.

V ekološki pridelavi muho odganjamo s škropljenjem rastlin s sirotko (koncentrirana ali razredčena z vodo), vendar je potrebno škropljenje po vsakem dežju ali po nekaj dneh ponavljati.

V posevkih šalotke in česna NA PROSTEM lahko za zatiranje tega škodljivca uporabimo insekticid Perfekthion (vsebuje a.s. dimetoat) v odmerku 0,6 l/ha (0,6 ml/100 m²) – *MANJŠA UPORABA, zaloge v prodaji do 30.05.2020 oziroma zaloge v uporabi do 30.06.2020*. V rastni dobi sta dovoljeni dve tretiranji v časovnem presledku 7 do 14 dni, tretira se ob pojavu škodljivca. Uporaba tega insekticida v zaščitениh prostorih NI DOVOLJENA. Karenca za omenjeni pripravek v šalotki in česnu je 14 dni.

Omenjeno sredstvo je registrirano tudi za uporabo v čebuli, vendar le za zatiranje resarjev!

V ekološki pridelavi uporaba tega sredstva ni dovoljena!

Pripravila: mag. Iris Škerbot
svetovalec specialist II (za varstvo rastlin)